

Steekwoorden uit de toespraak van Herman Van Rompuy

Leiderschap

1. Voorafgaande opmerking:

Het gaat over leiderschap in een democratie van één man/vrouw of van een groep (regering, ER)

Het gaat dus niet over één persoon. De macht is in een democratie soms geconcentreerd maar er is een parlement, een publieke opinie, de pers, de rechtsstaat enz.

Ook in verenigingen gelden democratische rechtsregels.

2. Leiding even houdt in:

- luisteren (niet alleen horen)
- voorstellen formuleren op die basis → compromis (leven zit vol compromissen)
- overtuigen van een voorstel (meerderheid vinden)
- beslissen
- woord houden

in een politieke democratie: verantwoording afleggen bij verkiezingen over de som van de beslissingen en van de resultaten

3. Democratisch deficit:

Verkeerde voorstelling: als men niet akkoord is, is er een deficit

Democr.deficit: als er onvoldoende betrokkenheid is:

- over de procedure: geen overleg of concertatie
- over de thema's: wanneer men de zorgen van mensen niet beantwoordt. In ons systeem sticht men dan een partij: milieu, migratie, autonomie

Leiders deficit: Gebrek aan moed om moeilijke beslissingen te nemen. Niet durven alleen te staan. Soms in naam van de democratie. "Ik ben hun leider, dus ik volg hen" Ledru Rollin, 1848). Des te erger in crisistijd (EU) zeker als het nemen van beslissingen kan '(rug tegen de muur)'. We leven in processen/tijden van disruptieve veranderingen (technolog., biologisch, economisch, politiek, religieus en filosofisch, samenlevingsvormen met andere culturen → beschaving: in overgang, alleen weten we niet naartoe.) → nood aan richting (innerlijk kompas)

Er zijn uitzonderlijke momenten waar veel op het spel staat:

- oorlog en vrede (Libië)
- het overleven van het land en van de EU: existentiële crisissen of zijn bedrijf of zijn instelling.

Soms een gewetenskwestie: kan ik daaraan nog meewerken? (bvb. Brexit)

Coriolanus: liever sterven op mijn eigen beginselen dan op die van een ander' (1608)

4. Kwaliteiten voor het leiderschap:

Cicero (De officiis):

- Prudentia: voorzichtig, respectvol
- Justitia (elk zijn deel geven; iedereen recht doen)
- Fortitudo
- Temperantia (gematigdheid) ("Van alle vormen van macht maakt de 'moderation' het meeste indruk op mensen") Thucydides
Ik hoop dat hij gelijk heeft.

Ik voeg daar nog aan toe:

- Vertrouwen
  - opgebouwd op wat men deed in het verleden
  - hoe men het deed: empathie, openheid, respect, consequent (aan iedereen hetzelfde zeggen) (woord houden)
Vertrouwen geeft u een kapitaal om steun te vinden voor moeilijke beslissingen ('je fais ça pour toi') en om de club bijeen te houden (EU; Eurozone) (of welke club dan ook)
De 'leider mag zelf-vertrouwen hebben (→ zoniet is hij niet moedig) maar hij moet ook onthecht zijn (hij zoekt niet zijn persoonlijk belang maar hij dient de zaak van het bredere geheel → als men merkt dat hij of zij een verborgen, persoonlijke agenda heeft, gaat het vertrouwen weg.
Het vertrouwen gaat weg te paard en keert terug te voet.
- Verbeelding (Theo Lefèvre)
  - creativiteit (micro)
  - maar ook macro
    - visie: 'bigger picture' (waar gaan wij naartoe? Ook in het onderwijs)
    - inspiratie (op basis van visie) motiveert om hindernissen te overwinnen (implementatie) → "the devil is in the detail"
>< le drame est fait, il n'y a que les vers à écrire (Racine)

5. Leiderschap om te bouwen,

Niet om af te breken, niet de macht om de macht: daarvoor moet men beroep doen op negatieve gevoelens:

- angst (gevaarlijkste van alles: men wil mij iets afnemen, mijn identiteit afnemen of mijn leven)
- afgunst
- vijand denken 'l'enfer c'est les autres' anti-establishment: het volk is goed en de elites zijn slecht

Die negativiteit heeft meer kans als er tussen de leider en het volk niemand meer is. De 'tweeter suprême!

Onze samen-leving zal dat alleen blijven als er tussenliggende lagen en lichamen zijn ('civiele samenleving') waarin er overleg is, uitwisseling van gedachten en gevoelens: filters wisselwerkingen op een gestructureerde manier, niet alleen in een crisis of bij een incident.

De democratie is een conversation die leidt tot moderation. Neemt meer tijd maar is veel productiever. Op het einde moet er wel beslist worden.

Dat model staat onder druk omdat er elementen zijn van democratische deficit (niet genoeg bescherming) en van leiderschapsdeficit (het vertrouwen in het morele leiderschap: werken ze voor henzelf of voor ons).

Ik blijf een man van hoop: pessimisme van het intellect en het optimisme van de wil (Gramsci, 1929)

